

**БІЛГОРОД-ДНІСТРОВСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ, БУДІВНИЦТВА ТА
КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Циклова комісія суспільно-гуманітарних дисциплін

ЗАТВЕРДЖЕНО

**Заступник директора
з навчальної роботи**

Марина ЗАЙЧЕНКО

« 30 »

2024 р.

СОЦІОЛОГІЯ

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

здобувачів освіти спеціальності

101 Екологія

Білгород-Дністровський, 2024

Програма навчальної дисципліни **“Соціологія”** складена відповідно до освітньо-професійної програми для здобувачів освіти зі спеціальності **101 Екологія**

Розробник: Коріневська Алла Іванівна, викладач суспільних дисциплін, кваліфікаційна категорія «спеціаліст вищої категорії»

Навчальна програма розглянута та схвалена на засіданні циклової комісії суспільно-гуманітарних дисциплін

Протокол № 1 від 28.08.2024 року

Голова циклової комісії Світлана ВАСІЛАШКО

Схвалено методичною радою Білгород-Дністровського фахового коледжу природокористування, будівництва та комп'ютерних технологій

Протокол № 6 від 29.06.2024 року

Голова методичної ради Марина ЗАЙЧЕНКО

1 ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

[illegible]

2 МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета - вивчення дисципліни, формування знань про суспільство; розвиток наукового світогляду та уміння застосовувати отримані знання при аналізі соціального клімату в колективі; розкриття творчого потенціалу студента, сутнісних сил людини, усвідомлення значущості суспільної злагоди та стабільності тощо.

Завдання - забезпечити належний рівень фундаментальних знань, необхідних для успішної роботи у майбутньому; - дати студенту уявлення щодо загальних принципів соціологічної науки і її ролі, як в історії суспільства, так і в сучасних умовах; - забезпечити вивчення соціальної структури і динаміки суспільного розвитку, основ соціологічних досліджень і формування навиків вживання їх в професійній діяльності; - формування соціально компетентної особистості тощо.

Предметом вивчення дисципліни «Соціологія» є певні сторони, аспекти, зв'язки, закономірності становлення й розвитку будь-якого суспільства. Тобто предметом соціології як науки є соціальні відносини, соціальні спільноти, соціальні інститути, явища та процеси, а також механізми їх взаємодії.

Міждисциплінарні зв'язки: «Історія української державності», «Вступ до спеціальності»

Набуті здобувачами освіти компетенції згідно з вимогами освітньо-професійної програми «**101 Екологія**»:

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства.

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя, охорони навколишнього середовища.

ЗК 7. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

СК 2. Здатність використовувати знання математичних, соціально-економічних наук, нормативно-правової бази у професійній діяльності.

Структура навчальної дисципліни є орієнтовною. Під час складання навчальних програм викладачі навчальних закладів можуть вносити обґрунтовані зміни та доповнення в зміст програмного матеріалу і розподіл навчальних годин за темами в межах бюджетного часу, відведеного навчальним планом на вивчення дисципліни. Внесені зміни повинні бути обговорені на засіданні циклової комісії і затверджені заступником директора з навчальної роботи.

3 ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1 ТЕОРЕТИЧНА СОЦІОЛОГІЯ

Тема 1.1 Соціологія як наука

Основні етапи і тенденції розвитку соціологічної думки Становлення соціології як самостійної науки. Основні етапи і тенденції розвитку соціологічної думки. Загальні положення соціологічних поглядів О. Конта, Г. Спенсера, Е. Дюркгейма, М. Вебера, В. Парето.

Зародження соціологічної думки в Україні. Політична соціологія М. Драгоманова. Українська ідея М. Грушевського. Ідея національної держави В. Липинського. Проблеми і досягнення української соціології в умовах розбудови незалежної держави. Сучасний етап розвитку соціологічної науки.

Тема 1.2 Суспільство як соціальна система

Зміст поняття «суспільство». Загальна характеристика базисних компонентів соціального життя: соціальні процеси, взаємодії, відносини та зміни; соціальні спільноти та соціальні інститути; соціальний зв'язок та контроль. Сутнісні риси суспільства, проблема типологізації суспільств. Характерні особливості і тенденції постіндустріального суспільства.

Природа та типи соціальних рухів. Різновиди соціальних процесів. Соціальні ієрархії, функції та структура, стадії соціального конфлікту. Типологія і класифікація конфліктів, методи їх вирішення і попередження. Управління соціальним конфліктом. Профілактика конфліктів, управління поведінкою особистості з метою запобігання конфліктам.

Семінарське заняття

Суспільство як соціальна система

Тема 1.3 Соціальні відносини. Соціальна структура суспільства

Поняття соціальної структури суспільства та її складові елементи. Соціальна стратифікація. Тенденції розвитку соціальної мобільності. Соціальні статуси та ролі, шляхи їх набуття. Процес модернізації та стратифікаційні зміни в сучасному українському суспільстві: проблеми та умови їх вирішення. Соціальна взаємодія, соціальні відносини та соціальний контроль. Соціальні зміни та соціальні процеси. Природа та типи соціальних рухів. Різновиди соціальних процесів. Соціальні інститути суспільства. Особистість у системі соціальних зв'язків.

Конфлікт як прояв соціальних відносин. Соціологія конфлікту Предмет і метод соціології конфлікту. Природа, динаміка та механізми виникнення соціального конфлікту. Поняття, причини, мотивації.

Тема 1.4 Соціальні процеси

Особливості етнічних, релігійних процесів в Україні

Семінарське заняття
Соціальні відносини та соціальні процеси

МОДУЛЬ II СПЕЦІАЛЬНІ ТА ГАЛУЗЕВІ СОЦІОЛОГІЧНІ ТЕОРІЇ

Тема 2.1 Економічна соціологія

Соціологія менеджменту та праці . Роль соціології праці та управління у вирішенні соціально-економічних проблем. Особистість сучасного керівника та методи підвищення ефективності його праці та взаємодії з трудовим колективом.

Тема 2.2 Політична соціологія. Соціологія громадської думки

Соціологія політики Політика як суспільне явище і об'єкт соціального наукового аналізу. Проблемне поле соціології політики та його основні елементи. Особистість як суб'єкт політичних відносин, участь в політичному житті. Електоральні дослідження в соціології політики.

Семінарське заняття

Політична соціологія. Соціологія громадської думки.

Тема 2.3 Соціологія особистості

Особистість як об'єкт та суб'єкт соціальних відносин. Соціальна структура та типологія особистості. Сутність процесу соціалізації: етапи (первинна, вторинна), компоненти (освіта, виховання) та фази (соціальна адаптація, інтеріоризація). Соціальний статус особистості, соціальна роль. Соціальна поведінка та фактори її формування. Молодь як специфічна соціально-демографічна спільнота. Сучасні соціальні проблеми молоді: спосіб життя, праця, побут, суспільно-політичне життя і культура. Соціальна зрілість як риса духовного світу молодої людини. Мораль як свідомість і мотив поведінки молодої людини. Соціальні цінності, їх місце у мотивації поведінки молоді. Роль молоді в системі суспільних структур.

Молодіжні субкультури. Процес інтеграції молоді в суспільні структури. Причини девіантної поведінки молодих людей та соціальна корекція цього стану. Організація вільного часу молоді в українському суспільстві як один із шляхів попередження, подолання явищ десоціалізації особистості.

Проблеми якості освітньо-професійного рівня молоді на шляху до інтеграції в європейський простір.

Семінарське заняття

Особистість і суспільство

Тема 2.4 Соціологія сім'ї. Гендерна соціологія

Поняття про предмет соціології сім'ї. Сім'я та шлюб як соціальні інститути. Структура, функції сучасної сім'ї. Типологія сім'ї. Причини сімейних

конфліктів як предмет соціологічних досліджень. Підготовка молоді до створення сім'ї, зміцнення її стабільності як стратегічні суспільні завдання українського соціуму. Демографічна ситуація в Україні.

Співвідношення понять «стать» та «гендер». Основні положення гендерної соціології; проблеми гендерної соціалізації; гендерні ідеали, стереотипи та тенденції до їх змінювання в сучасному суспільстві.

Тема 2.5 Соціологія гуманітарної сфери

Поняття культури в соціології. Види культури. Культура як якість суспільного життя. Форми культури та їх взаємодія. Соціальні функції культури; її структурні елементи: мова, традиції, норми, цінності, обряди, знання, переконання. Акультураційні стратегії в сучасному світі.

Семінарське заняття

Соціологія гуманітарної сфери

МОДУЛЬ III МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ КОНКРЕТНИХ СОЦІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Тема 3.1 Методи збору соціологічної інформації

Методи соціологічних досліджень Основні методи конкретно-соціологічних досліджень. Опитувальні методи збору соціологічної інформації. Види опитувань: анкетування, інтерв'ю, соціометричне опитування. Спостереження та його види.

Семінарське заняття

Методи соціологічних досліджень

Семінарське заняття

Соціологічна наука: роль в історії суспільства

4 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

	Кількість годин			
	денна форма		заочна форма	
		з них		з них

Назви розділів і тем	в с ь о г о	т е о р е т и ч н і	с е м і н а р с к і	с а м о с т і й н і	в с ь о г о	т е о р е т и ч н і	с е м і н а р с к і	і н д и в і д у а л ь н і	с а м о с і й н і
МОДУЛЬ I Теоретична соціологія									
1. Соціологія як наука	4	2	-	2	-	-	-	-	-
2. Суспільство як соціальна система. Соціальна структура суспільства та соціальна стратифікація.	6	2	2	2	-	-	-	-	-
3. Соціальні відносини. Конфлікт як прояв соціальних відносин.	5	2	-	3	-	-	-	-	-
4. Соціальні процеси. Особливості етнічних, релігійних процесів в Україні	8	2	2	4	-	-	-	-	-
Всього за модулем:	23	8	4	11	-	-	-	-	-
МОДУЛЬ II Спеціальні та галузеві соціологічні теорії									
5. Економічна соціологія	4	2	-	2	-	-	-	-	-
6. Політична соціологія. Соціологія громадської думки	7	2	2	3	-	-	-	-	-
7. Соціологія особистості	7	2	2	3	-	-	-	-	-
8. Соціологія сім'ї. Гендерна соціологія	4	2	-	2	-	-	-	-	-
9. Соціологія гуманітарної сфери	4	2	-	2	-	-	-	-	-
Всього за модулем:	26	10	4	12	-	-	-	-	-
МОДУЛЬ III Методики організації конкретних соціологічних досліджень									
10. Методи збору соціологічної інформації	11	2	2	7	-	-	-	-	-

Всього за модулем:	11	2	2	7	-	-	-	-	-
Разом годин:	60	20	10	30	-	-	-	-	-

5 МЕТОДИ ТА ФОРМИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- Словесні: *лекція* (традиційна, проблемна лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint - презентація, Bubbles.us - карта знань), *семінари, пояснення, розповідь, бесіда*.
- Наочні: *спостереження, ілюстрація, демонстрація*.
- Практичні: *розв'язування ситуаційних завдань, оформлення документів*.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: *індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні*.

3) За ступенем самостійності мислення: *репродуктивні, пошукові, дослідницькі*.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: *під керівництвом викладача; самостійна робота здобувачів освіти: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів*.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- *бесіда, або діалог з аудиторією;*
- *навчальні дискусії;*
- *аналіз конкретних ситуацій;*
- *створення ситуації пізнавальної новизни;*
- *створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо);*
- *метод «заверши фразу»;*
- *консультація (окреме пояснення матеріалу для індивідуальної роботи зі здобувачами освіти).*

6 МЕТОДИ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

За місцем у навчальному процесі розрізняють **попередній, поточний, періодичний, підсумковий види контролю**.

Попередній контроль – використовують перед вивченням нової теми на

початку семестру для з'ясування загального рівня підготовки здобувачів освіти з дисципліни, щоб передбачити організацію їх навчально-пізнавальної діяльності.

Поточний контроль – спостереження викладача за навчальною діяльністю здобувачів освіти на занятті. Метою його є отримання оперативних даних про рівень знань здобувачів освіти і якість навчальної роботи на занятті, оптимізація управління навчальним процесом.

Періодичний (тематичний) контроль – виявлення й оцінювання засвоєних на кількох попередніх заняттях знань, умінь здобувачів освіти з метою визначення, наскільки успішно вони володіють системою знань, чи відповідають ці знання програмі. Різновидом періодичного є **тематичний контроль**, що полягає у перевірці та оцінюванні знань здобувачів освіти з кожної теми і спрямований на те, щоб усі належним чином засвоїли кожну тему.

Підсумковий контроль здійснюється наприкінці семестру або навчального року. Підсумкову оцінку за семестр виставляють за результатами тематичного оцінювання, а за рік – на основі семестрових оцінок.

Навчальні досягнення здобувачів освіти з дисципліни «Основи правознавства» оцінюються за кредитно-трансферною системою ЄКТС, в основу якої покладено принцип прозорості, об'єктивності, індивідуальності та певної уніфікованості. Головне завдання при цьому – досягти найбільш ефективного та об'єктивного оцінювання, яке повинне одночасно виконувати контролюючу й мотивуючу функції.

Кожен модуль включає лекційні та семінарські заняття, самостійну роботу.

Модульний контроль знань здобувачів освіти здійснюється через проведення аудиторних письмових контрольних робіт або комп'ютерного тестування.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід до виконання завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

Форма підсумкового контролю успішності навчання – диференційований залік, 6-й семестр.

7 ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти здійснюється відповідно до «Положення про оцінювання навчальних досягнень здобувачів

освіти у Білгород-Дністровському фаховому коледжі природокористування, будівництва та комп'ютерних технологій».

Формою семестрової атестації є диференційований залік.

Рейтинг здобувача освіти із засвоєння навчальної дисципліни складається з рейтингу з навчальної роботи – 70 балів та рейтингу з атестації – 30 балів. Таким чином, на оцінювання засвоєння змістових модулів, на які поділяється навчальний матеріал дисципліни, передбачається 70 балів. Рейтингові оцінки із змістових модулів, як і рейтинг з атестації, теж обчислюються за 100-бальною шкалою.

Для занесення оцінок до екзаменаційної відомості, залікової книжки та журналу рейтингової оцінки знань здобувача освіти його рейтинг з різних видів навчальної роботи у балах переводиться у національну та ЄКТС (Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система) оцінки згідно з таблицею.

Відповідність результатів контролю знань за різними шкалами і критерії оцінювання

Оцінка ЄКТС	Сума балів за 100 бальною шкалою	Національна шкала (12-бальна)	Національна шкала (4-бальна)	Рівень компетентності	Критерії оцінювання
A	90 – 100 (відмінно)	12-10	відмінно	Високий рівень	Здобувач освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для ухвалення рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили.
B	85 – 89 (дуже добре)	9-8	добре	Достатній рівень	Здобувач освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна
C	75 – 84 (добре)	7			Здобувач освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок
D	70 – 74 (задовільно)	6-5	задовільно	Середній рівень	Здобувач освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.
E	60 – 69 (достатньо)	4			Здобувач освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні
FX	35 – 59 (незадовільно)	3	незадовільно	Початковий рівень	Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу
F	1 – 34 (незадовільно)	2			Здобувач освіти володіє матеріалом на елементарному рівні засвоєння, викладає його уривчастими реченнями, виявляє здатність викласти думку на елементарному рівні.
		1			Здобувач освіти володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, що позначаються учнем окремими словами чи реченнями.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

1. Підручники та посібники.
2. Конспекти лекцій.
3. Лекції на електронних носіях.
4. Презентації.
5. Методичні вказівки до семінарів.
6. Матеріали для самостійного вивчення на електронних носіях.
7. Індивідуальні завдання студентів.
8. Матеріали з контролю знань студентів.

Вивчення дисципліни здобувачами освіти передбачає вміння використовувати різні інформаційні ресурси: опубліковану українську та іноземну літературу (нормативні документи, підручники, навчальні посібники, наукові періодичні та монографічні видання, словники, довідники тощо), методичну літературу та Інтернет-джерела.

9 РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні:

1. Богданова Н.Г. Соціологія: навч.-метод. посіб. для студентів ВНЗ / Н. Г. Богданова; Укр. інж.-пед. акад., Навч.-наук. проф.-пед. ін-т. - Харків: УІПА, 2014. - 127 с.
2. Яремчук С.С. Соціологія: навч. посіб. / С. С. Яремчук ; Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. - Чернівці : Рута, 2015. - 239 с.
3. Козирев М.П. Соціологія: підручник / М. П. Козирев; Львів. держ. ун-т внутр. справ. - Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2016. - 655 с.
4. Вербець В. Соціологія: навч. посібн. К.: Кондор. 2019. 550 с.
5. Дворецька Г. Соціологія: навч. посібн. Вид. 4-те, перероб. і доп. К.: 2022. 472 с.

Допоміжні:

6. Примуш М.В. Загальна соціологія. Навч. посібник. - К. : Професіонал, 2004. - 590 с.
7. <http://nauchim.org.ua/uchebnaja-literatura/filosofiya-sociologiya-kulturologiya/143-sociologiya-dvorecka-g-v.html> Соціологія: Підручник / Н. П. Осипова, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін.; За ред. Н. П. Осипової. — К.: Юрінком Інтер, 2013. — 336 с.
8. Гіденс Е. Соціологія. — К.: Основи, 2009. — 701 с.

Інтернет-ресурси:

Офіційний веб-сайт Президента України <http://www.president.gov.ua>.

Офіційний веб-сайт Верховної Ради України <http://www.portal.rada.gov.ua>

Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua>

Офіційний сайт Соціологічної асоціації України <http://www.sau.kiev.ua/>

Офіційний сайт Інституту соціології Національної Академії Наук України
<http://www.isoc.com.ua/institute/> -

Соціологія: теорія, методи, маркетинг. Наукова періодика України. Інститут соціології НАН України. URL: <http://stmm.in.ua/archive/>